

Talousvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksen johdosta laiksi apteekkitavaralain muuttamisesta

Eduskunta on 18 päivänä toukokuuta 1982 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 78 laiksi apteekkitavaralain muuttamisesta.

Asian johdosta ovat olleet kuultavina osastopäällikkö Markus Onnela sosiaali- ja terveysministeriöstä, toimistopäällikkö Reijo Purasmaa lääkintöhallituksesta, toimistopäällikkö Kalevi Salminen elinkeinohallituksesta, toimistopäällikkö Juhani Paakkanen tullihallituksesta, osastonjohtaja Anneli Kaukinen lääkelaboratorios- ta, professori Max von Schantz Helsingin yliopistosta, rehtori Kai Gunnar Lindström Åbo Akademista, apulaisprofessori Aarre Huhtikangas ja apulaisprofessori Hannu Turakka Kuopion korkeakoulusta, dosentti Lauri Autio Lääkeainelautakunnasta, toimitusjohtaja Jukka Rissanen ja farmaseuttinen johtaja Irja Heininen Suomen Apteekkariyhdistyksestä, varapuheenjohtaja Taito Pekkarinen Suomen Lääkäri- liitosta, terveyskasvatuslääkäri Liisa Elovainio Suomen Syöpäyhdistyksestä, puheenjohtaja Martti Tuomola ja tohtori Jussi Timgren Terveydenhuollon Valinnanvapaus ry:stä, tohtori Timo Klaukka Terveyskasvatuksen Keskuksesta, puheenjohtaja Ulla Aittokoski Suomen Farmasialiitosta, johtaja Seppo Heiskanen Elintarviketeollisuusliitosta, hallituksen jäsen Reino Lehtinen ja hallituksen jäsen Heljä Vääriskoski Suomen Luontaisterveyden Liitosta, projektisihteeri Mirja Talikka Allergialiitosta, toimitusjohtaja Veikko Sonni- nen Lääketeollisuusyhdistyksestä, asiamies Si- nikka Taimisto Lääketuotajat ry:stä, toimitus- johtaja Seppo Seljavaara Suomen Luontais- tuotekauppiaitten Liiton ja Luontaisuotealan Tukku-kauppiaitten Liiton edustajana, puheen- johtaja Arvo-T. Rautio Apteekkitavaratuok- kauppiat ry:stä sekä johtava lääkäri Risto Pomoell, lääketieteen lisensiaatti Anu Vesikukka-Komppa ja ylilääkäri Kaarlo Jaakkola. Käsiteltyään asian valiokunta esittää seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi säännök- set luonnontuotteista, joille halutaan ilmoittaa

lääkkeenomainen käyttötarkoitus. Apteekkitava- ralakiin lisättäviksi ehdotetut säännökset koske- vat valmisteita, jotka sisältävät apteekkitavara- luettelossa tarkoitettuja aineita niin vähäisessä määrin tai sellaisessa muodossa, ettei niitä voi- da pitää farmaseuttisina erikoisvalmisteina eikä lääkkeinä. Näihin valmisteisiin ehdotetaan rin- nastettaviksi homeopaattiset ja antroposofiset valmisteet. Koska tällaiset valmisteet sisältävät apteekkitavaraa, niitä ehdotetaan myytävän yleisölle pääasiassa apteekista lääkintöhallituk- sen myönnettyä siihen hakemuksesta luvan. Lääkintöhallitus voisi esityksen mukaan kui- tenkin päättää, että määrättyjä valmisteita sai- si luovuttaa sekä apteekista että elintarvike- liikkeistä ilman lupaa, jolloin valmisteisiin so- vellettaisiin elintarvikelain säännöksiä elintar- vikkeiksi luettavista erityisvalmisteista.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmene- vistä syistä talousvaliokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisenä, minkä vuoksi valiokunta on aset- tunut lakiehdotuksen hyväksymisen kannalle.

Talousvaliokunta puoltaa esityksen hyväksy- mistä lähinnä sen vuoksi, että näin voidaan luoda säännökset valmisteille, joita perinteis- tisesti on käytetty esimerkiksi kansanlääkinnässä, sekä myös homeopaattisille ja antroposofisille valmisteille, jollaisia on jo kauan käytetty muun muassa Keski-Euroopassa ja joilla myös Suo- messa on omat kannattajansa. Samalla kun lainmuutoksen myötä valmisteiden saatavuutta helpotetaan, voidaan kuluttajansuojaa tällä alu- eella lisätä, koska valmisteet tulevat lupame- nettelyn piiriin. Tällöin valmisteiden koostu- musta, puhtautta ja mainontaa pystytään seu- raamaan nykyistä olennaisesti paremmin. Kun valmistusta ja kauppaa koskisivat näiden val- misteiden osalta samat säännökset kuin muita- kin apteekkitavaroita, valvonta tällä alueella paranisi merkittävästi.

Valiokunta on kuitenkin huolestunut siitä, että lainmuutoksen seurauksena varsinaisten lääkkeiden ja esityksen tarkoittamien lääkkeen- omaisten luonnontuotteiden ero saattaa lain-

muutoksen johdosta hämärtä. Erityisen tärkeätä on valiokunnan mielestä huolehtia siitä, ettei potilaiden joukossa herätetä katteettomia toiveita lääkkeenomaisten luonnontuotteiden vaikutuksista. Tässä mielessä valiokunta korostaa pidättyvyyttä lakiesityksen tarkoittamien tuotteiden mainonnassa. Näiden tuotteiden mainontaa tulisi koskea samat rajoitukset kuin varsinaisia lääkkeitä. Samasta syystä itse myytävään tuotteeseen on merkittävä tuotteen viimeinen myyntipäivä ja riittävän yksityiskohtainen tuoteseloste. Niin ikään näiden tuotteiden myyntipakkaukseen tulisi saada merkintä siitä, ettei selviä terveydellisiä vaikutuksia ole kyseisen valmisteen käytön johdosta todettu. Merkittävästi alkoholia sisältävän tuotteen myyntipakkauksessa olisi mainittava siitä, ettei tuote sovellu käytettäväksi ajoneuvoliikenteen yhteydessä.

Valiokunta pitää selvänä, että apteekkien ei ole pakko pitää lakiehdotuksen tarkoittamia valmisteita myytävänä, jos apteekkari ei sitä halua. Toisaalta apteekkien yksinmyyntioikeudesta toimialueellaan johtuu, että jos asiakas

nimenomaan tilaa kyseisen tuotteen, apteekkarin on tämä tuote välitettävä siitä riippumatta, mitä mieltä hän itse tuotteesta on.

Lakiehdotuksen voimaantulon jälkeen on odotettavissa useita satoja lupahakemuksia, jotka on käsiteltävänä lääkintöhallituksessa ja osittain lääkelaboratoriossa. On tärkeätä, että lupahakemukset voidaan käsitellä riittävän joustavasti ja että lainmuutoksen voimaantulo ei johda lupamenettelyn hidastumiseen varsinaisten lääkkeiden osalta. Tämän vuoksi talousvaliokunta edellyttää, että lääkintöhallitukseen ja lääkeainelaboratorioon saadaan tarvittavat lisävirat lääkkeenomaisten luonnontuotteiden lupamenettelyä varten siten, että uudet virat ovat käytettävissä hyvissä ajoin ennen lainmuutoksen voimaantuloa.

Edellä olevan perusteella talousvaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Helsingissä 2 päivänä marraskuuta 1982

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Karkinen, varapuheenjohtaja Mattila sekä jäsenet Hyryn-

kangas, Aila Jokinen, Pekka Jokinen, Järvisalo-Kanerva, Kuuskoski-Vikatmaa, Laurila, Rajantie, Raudasoja, Renlund, Säilynoja ja Tennilä.